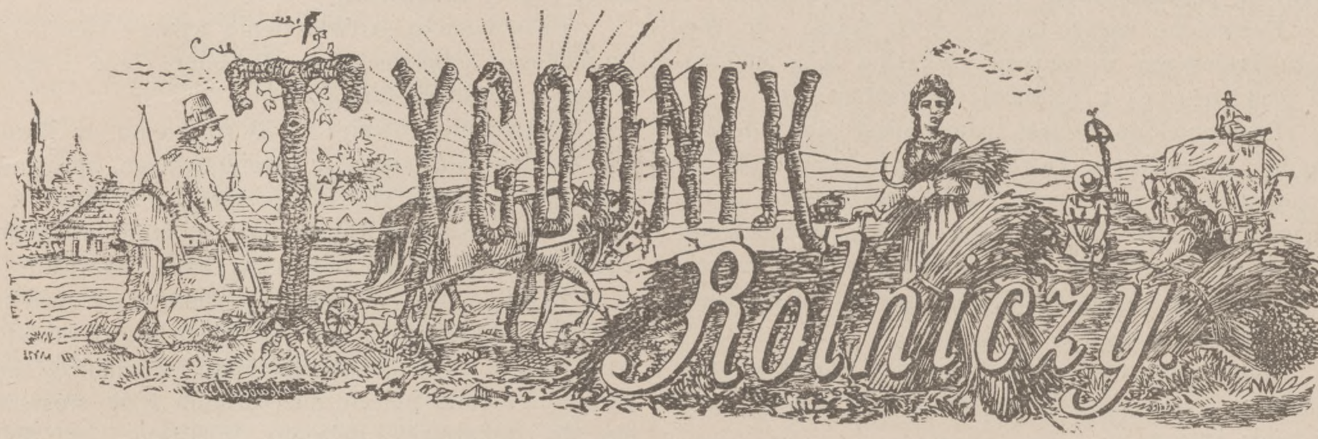
Nr. 48. Kraków, 27 Listopada 1897. Rok XIV.

Organ c. k. Towarzystwa rolniczego Krakowskiego.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi: w państwie austr. rocznie 6 złr. w. a., półr. 3 złr. w. a., w W. ks. poznańskiem i całem państwie niem. rocznie 12 marek, półr. 6 marek, w Królestwie polskiem rocznie 6 rubli. półr. 3 ruble. Dla pp. Oficyalistów pryw. rocznie 4 złr. w. a. Pojedynczy numer 12 ct. w. a. Cena inseratu od miejsca wiersza dwułamowego dla członków Tow. okręg., prenumerujących „Tygodnik“ 4 centy, dla wszystkich innych 8 centów.

„Tygodnik rolniczy“ wychodzi w Sobotę każdego tygodnia. Niefrankowanych listów nie przyjmuje się. Reklamacye nieopieczętowane nie podlegają opłacie pocztowej. Manuskrypta winne być opatrzone podpisem autora; nieumieszczonych nie zwraca się.

Zamówienia na „Tygodnik“ i ogłoszenia, przyjmuje Administracya „Tygodnika“ przy ulicy Basztowej, l. 6, artykuły zaś należy odsyłać do Redakcyi przy ulicy Garncarskiej l. 5.

Z Towarzystwa rolniczego.

W dniu 9 listopada b. r. odbyło się posiedzenie Komitetu pod przewodnictwem I wiceprezesa Antoniego hr. Wodzickiego.

Obecni na posiedzeniu: wiceprezesowie, pp. Karol Czecz i Andrzej hr. Potocki; członkowie pp.: prof. Adametz, Dolański, Dunin, prof. Górski, dr. Hupka, Jordan, prof. Lubomęski, prof. Leo, Lippoman, dr. Milieski, hr. Rey, Ostaszewski, Skirliński, Żeleński i sekretarz dr. Krzyżanowski.

Po otwarciu posiedzenia dr. Krzyżanowski zdaje sprawę z przebiegu obrad konferencyi agrarnej we Lwowie, w której uczestniczył jako delegat Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Po przyjęciu tego sprawozdania do wiadomości, Komitet uchwalił prosić swych przedstawicieli w krajowej Komisyi rolniczej o przedłożenie postulatów, będących wynikiem owej konferencyi agrarnej. Jednocześnie postanowił Komitet wystosować podanie do Sejmu zawierające wyż rzeczone postulaty, a przedewszystkiem co do minimum parcel i co do reformy prawa spadkowego na wypadek sukcesyi beztestamentowej. Celem ułożenia tego podania wybrał Komitet osobną komisyę, w skład której weszli pp. Karol Czecz, dr. Dąmbski, dr. Hupka, prof. Leo, prof. Milewski, Andrzej hr. Potocki i hr. Rey. Komisyi tej przekazano także wniosek hr. Reya o przeprowadzenie ustawodawstwa rentowego dla ustalenia mniejszej własności.

Na ogólno-austryacki wiec rolniczy, który ma obradować 1 grudnia r. b., delegowano pp. Karola Czecza, prof. Lea i prof. Milewskiego.

Uchwalono wnieść przed 15 grudnia petycyę do Sejmu w sprawie utworzenia zimowej szkoły rolniczej, dla której oświadczyły się już strony prywatne z pewnem poparciem, jak n. p. p. radca Struszkiewicz ofiarował dom i budynki gospod. w Niewiarowie w pow. wielickim i 10 morgów ziemi, a pewne ułatwienia gotów poczynić także i hr. Tyszkiewicz w powiecie kolbuszowskim.

Dla doświadczeń polowych Towarzystwa rol. w Dębicy przyznał Komitet subwencyę w kwocie 250 złr.

W odpowiedzi na zapytanie c. k. Ministerstwa co do okolic zachodniej Galicyi, które będą potrzebowały importu kartofli i którym należałoby przyznać ulgi taryfowe, postanowiono odpowiedzieć, iż w całej zachodniej części kraju będzie na wiosnę brakowało kartofli.

Ponieważ ulgi taryfowe dla transportu drenów będą uwzględniane przy pojedyńczych podaniach, uchwalono zatem podać w „Tygodniku roln.“

wiadomość o tem i radę, by interesowani wnosili swe prośby za pośrednictwem Towarzystwa rolniczego.

Uchwalono wnieść memoryał do Sejmu i do Wydziału krajowego w sprawie zasiłku dla ludności dotkniętej klęskami elementarnemi.

Postanowiono wnieść natychmiast do Delegacyi wspólnej memoryał o zakupowanie produktów dla armii wprost od producentów na podstawie oznaczonych z góry cen. Jednocześnie uchwalono, by udać się do p. komenderującego z prośbą o wzywanie delegatów Towarz. rol. do współudziału przy otwieraniu ofert.

Uchwalono udać się do Sejmu z prośbą o przyspieszenie organizacyi biura rolniczego przy Wydziale krajowym.

Komitet ma wysłać okólnik do Rad powiatowych z przedstawieniem korzyści kas reiffeisenowskich i potrzeby zaprowadzenia ich we wszystkich powiatach.

W razie dostatecznych zgłoszeń na nasienie lnu ryskiego, ma być zakupno zwiększone do $1\frac{1}{2}$ wagonu.

Po nieco dłuższej dyskusyi przyjęto w całości referat profesora Lubomęskiego w sprawie stopy procentowej przy egzekucyjnem oszacowaniu nieruchomości.

Przyjęto z wdzięcznością do wiadomości projekt przedstawiony przez prof. Lubomęskiego, co do odczytów dla rolników, które mają się odbyć w roku przyszłym w Studyum rolniczem. Wykładów podjęli się profesorowie: Adametz, Czarnowski, Godlewski, Górski, Jentys, Leo, Lubomęski i Steingraber. Trwać one mają (12—$13\frac{1}{2}$ godzin) trzy dni, zawsze przedpołudniem, po południu zaś odbywać się będą ogólne konferencye. Wykłady te odbędą się prawdopodobnie od 3 do 5 stycznia, termin ten jednak nie jest jeszcze stale oznaczony. Opłata od całych 12 godzin wynosi 5 złr.; w razie słuchania pojedyńczych tylko godzin płaci się po 50 ct. od godziny.

Przyjąwszy do wiadomości sprawozdanie p. Bojanowskiego o licencyowaniu koni w Krakowie i Pilznie, postanowiono wnieść podanie do Wydziału krajowego o przedstawienie Namiestnictwu potrzeby poinformowania wojskowych członków kimisyi licencyjnej, iż tu chodzi przedewszystkiem o produkcyę koni roboczych, a nie remontów.

Przyznano subwencyę na utrzymanie ogiera Wojciechowi Stachoniowi, polecono zaś p. Bojanowskiemu zbadanie w tym celu ogierów w Komornikach i Głogoczowie, które z powodu młodego wieku nie otrzymały jeszcze kart licencyjnych.

Dwie większe obory zarodowe czerwonego bydła polskiego powierzono pp. Chwalibogowi Andrzejowi z Kasiny Wielkiej i Mączyńskiemu Maciejowi z Siedlisk; prócz tego rozdano pięć obór mniejszych włościanom przeważnie w miejscowościach, w których Komitet tworzy mleczarnie.

Pozwolono p. Artwińskiemu sprzedać buhaja niedosyć odpowiedniego dla obory jego i zakupić innego z własnych funduszów.

Pozwolono również p. Dolańskiemu w Baranowie sprzedać buhaja oldenburskiego, sprowadzonego przed pięciu laty i przesłać uzyskane z tej sprzedaży pieniądze Komitetowi, poczem zakupionym zostanie dla obory tej oryginalny buhaj fryzyjski.

Przyjęto do wiadomości pisemne sprawozdanie ks. Naturskiego z lustracyj mleczarń spółkowych w Szynwałdzie, Królówce i Klimkówce, przyczem uchwalono polecić mleczarniom ścisłe stósowanie się do wskazówek delegata Komitetu, ks. Naturskiego.

Uchwalono prosić prof. Stefczyka o ułożenie wzorowego statutu dla spółek mleczarskich.

Do Sejmu ma być wniesione podanie o ustanowienie osobnego inspektora mleczarstwa dla zachodniej części kraju.

Przyjęto z ubolewaniem do wiadomości pismo Wydziału krajowego, zabraniające użycia w roku przyszłym sali gabinetu hodowlanego w Czernichowie na cele kursu mleczarskiego. Ponieważ skutkiem tego kurs mleczarstwa, który w roku bieżącym tak wielkiem cieszył się powodzeniem, nie mógłby dojść do skutku, przeto Komitet postanowił wnieść petycyę do Sejmu o zniesienie zakazu Wydziału krajowego.

Wyrób drenów.

(Dokończenie).

Koszta urządzenia fabryki drenów są rozmaite, zależnie od rozmiarów i od zużycia tego materyału. W gospodarstwie znajdzie się zwykle zbytnia szopa, którą można przerobić na suszarnię, często piec ceglany, który czasem da się przerobić na drenarski. Stąd pochodzi wielka różnica w kosztach założenia fabryki, wynoszą one bowiem od 1.200—5.000 złr.

W Didatyczach, gdzie obliczono wszystko po cenie targowej i najmu, kosztowała fabryka następującą sumę:

1) Budowa pieca	883	złr.
2) 2 szopy na suszarnie	1.517	„
3) Obudowa i nakrycie mieszacza	163	„
4) Maszyny z transportem	800	„
5) Mieszkanie dla strycharza	400	„
6) Miejsce pod budowę i ogrodzenie	600	„
7) Drobne wydatki	137	„
Razem	4.500	złr.

W Podhorcach kosztowała fabryka:

1) Piec zupełnie nowy	650	złr.
2) Dwie szopy na cegłę i dreny	1.116	„
3) Maszyny z transportem	800	„
4) Drobne wydatki, ogrodzenie, dojazd i inne	434	„
Razem	3.000	złr.

W Hujczu liczono następujące koszta:

1) Budowa pieca	550	złr.
2) Przebudowa szopy na suszarnię	150	„
3) Obudowa mieszacza	45	„
4) Maszyny z transportem	750	„
5) Mieszkanie dla strycharza	80	„
6) Studnia	30	„
7) Miejsce pod budowę i ogrodzenie	180	„
8) Badanie gliny i nadzór	80	„
9) Drobne wydatki	135	„
Razem	2.000	złr.

W Czarnołożcach kosztowała fabryka:

1) Piec przerobiony z cegielnianego	64	złr.
2) Suszarnia przerobiona ze szopy	56	„
3) Maszyny razem	554	„
4) Studnia i drobne wydatki	36	„
5) Badania gliny	40	„
Razem	750	złr.

W Żurawcach wypadły następujące koszta:

1) Budowa pieca	300	złr.
2) „ suszarni	500	„
3) Maszyny z transportem	750	„
4) Mieszkanie dla strycharza	100	„
5) Studnia	80	„
6) Miejsce pod fabrykę	300	„
7) Drobne wydatki i ogrodzenie	70	„
8) Badania i nadzór	50	„
Razem	2.150	złr.

W Podwysokiem policzono następujące koszta:

1) Budowa pieca	900	złr.
2) „ suszarni	500	„
3) Maszyny razem	830	„
4) Mieszkanie	300	„
5) Plac i ogrodzenie	600	„
6) Drobne wydatki i badania	70	„
Razem	3.200	złr.

W Jabłonówce kosztowała fabryka w całości 3.000 złr., w Streptowie 2.000 złr.

Czas zużycia rozmaitych części fabryki jest różny. Piece jednokomorowe ze surówki zużywają się w 3—5 latach i w tym okresie wymagają większych napraw. Dwukomorowe z użyciem do połowy palonej cegły są trwalsze i dopiero po 8 latach wymagają odnowienia, cały z palonej cegły trwa do 12 lat bez poprawek.

W ogóle piece amortyzować należy od 5—15 lat bez końcowej wartości.

Koszt wypalenia rurek składa się z amortyzacyi pieca, z kosztów opału dostarczanego przez właściciela i z części kosztów wyrobu rurek, które pobiera przedsiębiorca strycharz za gotowe rurki.

W Podhorcach płaci się od wyrobu 1000 rurek o średnicy 4 cm. — 4 złr., 5 cm. — 4.5 złr., 8 cm. — 6 złr., 10 cm. — 7 złr., 13 cm. 8 złr., 15 cm. 9 złr.,

W Podwysokiem płacono: 4 cm. — 4 złr. 20 ct., 5 cm. — 4 złr. 70 ct., 8 cm. — 6 złr. 20 ct., 10 cm. — 7 złr. 20 ct., 13 cm. 8 złr. 20 ct., 15 cm. — 15 złr. 20 ct.

W Streptowie: 4 cm. — 2 złr. 50 ct., 5 cm. — 3 złr. 13 ct., 8 cm. — 8 złr., 10 cm. — 7 złr. 83 ct., 13 cm. — 9 złr. 76 ct., 15 cm. — 17 złr. 38 ct.

W Didatyczach: 4 cm. — 4 złr., 5 cm. — 4 złr. 70 ct., 8 cm. — 6 złr. 20 ct., 10 cm. — 7 złr. 20 ct., 13 cm. — 8 złr. 20 ct., 15 cm. — 15 złr. 20 ct.

W Żurawcach: 4 cm. — 4 złr. 20 ct., 5 cm. — 4 złr. 70 ct., 8 cm. — 6 złr. 20 ct., 10 cm. — 7 złr. 20 ct., 13 cm. — 8 złr. 20 ct., 15 cm. — 9 złr. 20 ct.

Strycharze do wyrobu rurek związani są kontraktem podług następującej umowy:

1) Glinę potrzebną ma strycharz kopać własnym kosztem, zwozić taczkami, przerabiać na ciasto, dostarczać do stołu i prasy.

2) Glinę znacznie oddaloną ma właściciel zwozić końmi.

3) Glinę nakopaną przez właściciela ma strycharz odkupić po cenie własnych kosztów.

4) Glinę na rurki ma strycharz należycie oczyścić, przerobić rękami i mieszaczem, jeżeli potrzeba przepuścić przez sito w maszynie, słowem glinę do wyrobu należycie przygotować własnym kosztem.

5) Drzewo do wypalania cegieł i rurek, słomę do okrywania stosów, piasek, deski i wszelkie naczynia, narzędzia, prasę i kierat ma strycharz otrzymać od właściciela na miejscu fabryki podług spisanego inwentarza i podług tegoż oddawać każdej jesieni.

6) Strycharz ma być pomocnym przy zakładaniu oraz przy naprawach fabryki.

7) Za każdy tysiąc cegły odebranej przez skarb, wypalonej i wysortowanej gatunkami otrzyma strycharz gotówką: za surówkę $^2/_3$ należytości, za paloną resztę po odebraniu.

8) Za każdy tysiąc sztuk drenów wypalonych i odpowiednich do drenowania z tem zastrzeżeniem, że odbiór wykona inżynier prowadzący drenowanie, otrzyma strycharz po odbiorze następujące zapłaty za 1000 sztuk.

9) Należytość za dreny może być płaconą w dwóch ratach, jedna po odebraniu surówki w połowie należytości, druga po wykonaniu drenowania.

10) Strycharz ma otrzymać mieszkanie na fabryce lub opodal.

11) Reszta warunków odnoszących się do ułatwienia utrzymania się strycharza układa się odpowiednio w każdym wypadku.

Całkowite koszta fabryki wypadają w następujących zestawieniach w różnych fabrykach rozmaite. Zestawienia są obliczone na dwa sposoby: na wzór obliczeń Vincenta i podług cen ugodowych.

Obliczenie kosztów fabrykacyi rurek w Streptowie:

A	Przerobienie 1 m³ gliny wymaga:	Pojed. zł.	Razem zł.
1	Wykopanie i dołowanie	0·18	
2	Para koni do mieszacza ¼ dnia	0 30	
3	Przywiezienie do maszyny ⅓ dnia	0 08	
4	Odmulenie przez sito 2½ dnia .	0 70	
5	Zużycie sita	0 18	
6	Zużycie 1·5 m³ drzewa na opał .	2·03	
	Razem . .	3 47	3·47
B	Wyrób rurek i praca wypalenia na akord		
7	Dwóch ludzi do pieca (¼ dnia) .	0·14	
8	Jeden do wożenia (½ dnia) . .	0·14	
9	1 do przekładania i wałkowania rurek	0·28	
10	Jedna trzecia dnia ceglarza . .	0·50	
11	Dwie trzecie dnia palacza . . .	0·33	
12	Jedna trzecia dnia do składania .	0·10	
13	Pół dnia do wyjmowania . . .	0·14	
	Razem . .	1 63	1·63
C	Zysk przedsiębiorczy od m³ gliny przy wyrobie akordów *B*	1·50	1·50
D	Amortyzacya fabryki		
14	Oprocentowanie wkładów 1500 zł.	75 0	
15	Amortyzacya po 6 latach z końcową wartością 500 zł. rocznie.	166 0	
	Przy rocznej przeróbce 100 m³ gliny wypada od 1 m³ . . .		2·31
E	Asekuracya budynków rocznie	10·00	
F	Administracya rocznie	20·00	
G	Dozór inżyniera	20·00	
	Razem . .	50 00	
	Przy przerobieniu 100 m³ gliny wypada od 1 m³		0·50
	Razem		**9·41**

Koszta fabrykacyi rurek wogóle składają się z następujących:

1) Dobywanie materyału na rurki w akordzie lub na dniówki.

2) Przygotowanie tegoż do fabrykacyi w akordzie strycharza.

3) Dowóz do fabryki dniówką.

4) Przerobienie w maszynie w akordzie strycharza.

5) Suszenie rurek.

6) Palenie rurek, drzewo właściciela.

7) Sortowanie rurek w akordzie strycharza.

8) Amortyzacya i oprocentowanie wkładów.

W zachodniej Galicyi wykazane ceny rurek i w kosztorysy wstawiane są bardzo małe, prawdopodobnie przy obliczaniu kosztów fabrykacyi drobnej, nie liczono kosztów pomocy gospodarskiej, amortyzacyi i oprocentowania wkładów i tylko jedynie wydatki gotówką specyalnie na fabrykę wyłożone.

Rozkład kosztów przerobienia jednego m³ gliny na 1000 sztuk drenów rozmaitego kalibru przedstawia się następująco:

Kaliber		4 cm.	5 cm.	8 cm.	10 cm.	13 cm.	15 cm.
Z jednego metra sześc. otrzymuje się sztuk							
		1200	1000	520	400	320	180
Na 1000 sztuk wypada rozkład kosztów podług kalibru							
		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Koszt przerobienia 1-go m³ gliny na gotowe rurki.	*A*	2·80	3 47	6·67	8 67	10·84	19 28
	B	1·33	1·63	3·13	4 07	5·09	9 05
	C	1 20	1·50	2 88	3·75	4·67	8 33
	D	1·91	2·31	4·44	5·77	7·02	12 83
	E–G	40	50	96	1·25	1·56	2·80
Razem . . .		7 64	9·41	18·08	23 51	29·18	52·29
Okrągło . . .		7 70	9 50	18 00	23 50	29·50	52·50
Sama akordowa robota przedsiębiorcy z *B* i *C*							
		2·53	3 13	6 01	7·83	9·76	17·38

Koszt fabrykacyi rurek w Jabłonówce po 3-letniem doświadczeniu przedstawia się następująco:

A) Koszt robót na 1 m³ gliny:

1) Przywiezienie i wykopanie . . . . . . 0·50 zł.
2) Para koni do mieszacza ¼ dnia . . . 0·40 „
3) Przywiezienie gliny do maszyny . . . . 0·20 „
4) 1·5 m³ drzewa do opału . . . . . . 2·00 „

Razem 3·10 zł.

Na 1000 sztuk koszt ten rozkłada się następująco: Ponieważ z 1 m³ gliny otrzymuje się:

5 cm. rurek 1000 sztuk, wypada zatem 3·10 zł.
8 „ „ 440 „ „ „ 7·05 „

10 cm. rurek 290 sztuk, wypada zatem 10·69 złr.
13 „ „ 210 „ „ „ 14·76 „
15 „ „ 150 „ „ „ 20·66 „

B) Akordowa robota wypalania rurek od 5 cm. — 5·75 złr., 8 cm. — 7·50 złr., 10 cm. — 11·50 złr., 13 cm. — 16·00 złr., 15 cm. — 20·00 złr. wraz z wyrobem.

C) Amortyzacya i oprocentowanie wkładów przedstawia się przy rocznej produkcyi 150.000 sztuk następująco:

1) Amortyzacya rozłożona na 10 lat i oprocentowanie od kwoty 1.500 złr. wraz z czynszem pola zajętego pod fabrykę, daje rocznie sumę 225 złr.

2) Amortyzacya w 3 latach pieca 300 złr. i oprocentowanie daje rocznie 50 złr.

3) Asekuracya budynków rocznie 5 złr.

4) Podróże ludzi do fabryki sprowadzanych i drobne wydatki rocznie 35 złr.

5) Administracya rocznie 20 złr.

Razem 335 złr., wypada więc koszt stały na 1000 sztuk rurek na 2 złr. 23 ct.

Koszta fabrykacyi 1000 sztuk wypadają:
o śred. 5 cm. A) 3·10 złr., B) 5·75 złr., C) 2·23 złr.
„ „ 8 „ „ 7·05 „ „ 7·50 „ „ 2·23 „
„ „ 10 „ „ 10·69 „ „ 11·50 „ „ 2·23 „
„ „ 13 „ „ 14·76 „ „ 16·00 „ „ 2·23 „
„ „ 15 „ „ 20·66 „ „ 20·00 „ „ 2·23 „

Razem 5 cm. — 11·00 złr. okrągło.
„ 8 „ — 16·80 „ „
„ 10 „ — 24·50 „ „
„ 13 „ — 33·00 „ „
„ 15 „ — 43·00 „ „

Koszta wyrobu rurek w Didatyczach:

Wyrób na akord od tysiąca z dodatkiem 20 ct. za glinę				Koszt wypalenia tysiąca sztuk wypada na 3 złr. 60 ct.
5 cm.	Po 4·50 złr.	Z dodatkiem 20 ct. za glinę	4·70 złr.	
8 cm.	„ 6·00 „		6·20 „	
10 cm.	„ 7·00 „		7·20 „	
13 cm.	„ 8·00 „		8·20 „	
15 cm.	„ 15·00 „		15·20 „	

Koszta założenia i spłata roczna fabryki:

L.	Przedmiot	Uwaga	Koszt złr.	lat	Koszt złr.	Na tysiąc sztuk
1	Piec z materyał.	Nie liczono końcowej wartości	883·00	7	134·00	Przy produkcyi 200 tysięcy wypada spłata fabryki = 2·68 złr.
2	Dwie suszarnie		1517·00	10	160·00	
3	Kieratu obudowa		163·00	6	28·60	
4	Maszyny		800·00	12	70·50	
5	Mieszkanie		400·00	10	43·60	
6	Grunta		(600·00)	–	50·00	
7	Para koni i kierat		470·00	10	50·00	
8	Drobne wydatki		150·00	–	50·00	
	Razem		4983·00	–	536·70	

Cena 1000 sztuk rurek i zysk fabryczny:

Kaliber	Opał 1000 sztuk . . 1·20 złr. Dozór i drobne za tys. 1·20 „ Spłata fabryki „ . 2·68 „	Razem . 5·08 złr.	Koszta wyrobu złr.	Razem złr.	Zysk fabryczny złr.	Cena sprzedaży złr.	Potrzęba w %	Potrzęba tysięcy	Cały zysk złr.
5 cm.			4·70	9·78	2·62	12·50	85	170	314·40
8 cm.			6·20	11·28	3·72	15·00	7·5	15	45·80
10 cm.			7·20	12·28	4·72	17·00	3·7	7·5	35·40
13 cm.			8·20	13·28	5·72	18·00	2·3	4·5	25·94
15 cm.			15·20	20·28	7·72	28·00	1·5	3	22·16
						Razem	100	200	443 1/2

Koszta wyrobu rurek w Żurawcach.

Liczba	Przedmiot	Koszt zł.	Lata zużycia	Koszt rocznej spłaty (6%) zł.			Kaliber cm.	Cena ugodowa za 1000 sztuk z przerobieniem gliny zł.		Cena własnej produkcyi zł.	Zysk fabryczny na 1000 zł.	Cena sprzedaży zł.	Potrzeba w %	Potrzeba Tysięcy	Dochód z fabryki zł.
1	Piec . . .	300	5	64	Nie liczono końcowej wartości	Jeden m³ drzewa kosztuje 1·50 zł. wypalenie tysiąca sztuk kosztuje . 2·10 zł. Drobne i dozór na tysiąc . . 1·00 „ Przy wyrobie 150 tysięcy wypada spłata fabryki na 1000 sztuk . 2·50 „ Razem stały wydatek na tysiąc 4·60 zł.	4	4·20	Stały wydatek na 1000 4·60 zł.	8·80	2·20	11	9·7	14 1/2	32·00
2	Suszarnia .	500	12	45			5	4·70		9·30	2·20	11 1/2	80·0	120	264·00
3	Mieszkanie .	100	12	9			8	6·20		10·80	3·20	14	7·0	10 1/2	33·60
4	Studnia . .	80	15	6			10	7·20		11·80	4·20	16	2·0	3	12·60
5	Maszyny . .	750	15	53			13	8·20		12·80	5·70	18 1/2	1·0	1 1/2	8·50
6	Grunt . . .	—	—	30			15	9·20		13·80	7·20	21	0·3	1/2	7·00
7	Drobne . .	100	—	20									Razem .	150	360
	Razem . .	1830	—	227											

W końcu przytoczę koszta wyrobu rurek w Podwysokiem.

Liczba	Przedmiot	Koszt zł.	Czas zużycia zł.	Koszt spłaty rocznej zł.
1	Piec . . .	900	10	96
2	Suszarnia .	500	12	43
3	Mieszkanie .	300	10	32
4	Grunt . . .	600	—	60
5	Maszyny . .	850	15	30
6	Drobne . .	50	—	50
	Razem . .	3200	—	355

Nie liczono końcowej wartości

Opał na 100 rurek wynosi . . 3·20 złr.
Drobne i dozór na tysiąc . . . 1·00 „
Przy rocznej produkcyi 150 tysięcy spłata roczna fabryki wynosi . 2·36 „
Razem . . . 6·56 złr.

Kaliber cm.	Koszta wyrobu zł.	Razem zł.	Zysk fabryki zł.	Cena sprzedaży zł.	Potrzeba %	Tysięcy	Dochód z fabryki zł.
4	4·20	10·76	2·24	13·00	2·0	30·0	44·80
5	4·70	11·26	2·34	14·60	68·2	102·0	238·70
8	6·20	12·76	3·24	16·00	8·4	27·0	41·10
10	7·20	13·76	4·24	18·00	2·4	3·7	14·60
13	8·20	14·76	5·24	20·00	0·5	0·8	4·20
15	15·20	21·76	7·24	29·00	0·5	0·8	5·80
				Razem .		150	349·20

Zebrałem powyższe uwagi i liczby dla wykazania, w jaki sposób w praktyce u nas wykonuje się wyrób drenów, oraz jako materyał do rozpatrzenia dla interesujących się drenowaniem. Mam zamiar powyższe zestawienia uzupełniać co lat kilka i podawać do wiadomości.

Inż. Jan Blauth.

ROZMAITOŚCI.

Nowa skarga na masło galicyjskie. Austryacka gazeta mleczarska podaje wiadomość, zaczerpniętą z „Berliner Molkerei-Zeitung“ Nr. 43, iż rozmaite panie w Lipsku stały się znowu ofiarą oszukaństwa handlarzy z Tłustego w Galicyi. Sprawozdanie Instytutu higienicznego przy Uniwersytecie w Lipsku, któremu masło to powierzono do zbadania, brzmi następująco: „Próbka masła przedstawiała w swej zewnętrznej właściwości wstrętny widok. Tłuszcz był miękki, zmieszany ze znaczną ilością wody, wydawał przykrą, zjełczałą woń i wykazał przymieszkę licznych ciał obcych, jak włosów, włókna, słomy, kawałków szkła, piasku i t. p. Przy spokojnem staniu wytwarzała się na wierzchu wskutek odparowania wody znaczna skorupa soli, co było dowodem zbyt wielkiej przymieszki tak soli jak wody, wskutek czego zawartość tłuszczu wynosiła tylko 70·65%, gdy w stanie normalnym powinna wykazać przynajmniej 80%. Oprócz tego masło owe było w wysokim stopniu zjełczałe i spożycie jego (oprócz wstrętnego wyglądu) niemożliwe. Wysłanem ono zostało z Galicyi już w stanie zepsutym i nieczystym. Masło tego gatunku mogłoby służyć jedynie jako smarowidło do wozów lub nadawać się do fabryki mydła“. „Nie chcemy wdawać się“ — powiada austryacka gazeta mleczarska“ — w roztrząsanie, o ile wiadomość ta jest tendencyjnie przesadzoną, nie możemy jednak nie zrobić uwagi, że styl owego sprawozdania, pochodzić może co najwyżej od służącego instytucyi. Byłoby już z pewnością bardzo na czasie zdanie sprawy z przedsięwziętych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa i c. k. Namiestnictwo w Galicyi środków przeciw nieuczciwemu handlowi masła“. — Z naszej strony dodać tylko możemy, iż Komitet Towarzystwa rolniczego w Krakowie, zwracał się w r. bieżącym dwukrotnie do c. k. Namiestnictwa, prosząc o położenie tamy temu nadużyciu, szkodzącemu w wysokim stopniu odbytowi masła galicyjskiego.

Na odsednienia od siodła i uprzęży dobrym środkiem jest sproszkowana palona kawa, którą się rany posypuje. W Szlezwigu używają także w tym celu sadzy z komina, sproszkowanej bardzo miałko i nasypanej grubo na ranę. Jeszcze innym środkiem jest drobno sproszkowany węgiel spalonego chleba; skutkuje on dobrze i prędko.

W czasie wystawy jubileuszowej w Wiedniu, mającej się odbyć w roku 1898, urzędzoną będzie także między 7 a 10 maja tegoż roku wystawa bydła opasowego. Przyjmowane będą na nią woły tuczne ze wszystkich prowincyj Cislitawii, począwszy od młodych z dwoma zębami stałymi, aż do starszych, z zupełnem uzębieniem. Zgłoszenia wnosić trzeba najdalej przed końcem marca r. 1898. Opłata za miejsce wynosi od sztuki po 4 złr., które wraz ze zgłoszeniem nadesłać

należy. Formularze do zgłoszeń rozsyłane będą na żądanie. Dla przewozu bydła na wystawę uzyskano znaczne opusty na kolejach żelaznych. Dla każdej sztuki bydła trzeba mieć osobny paszport. Od sztuk sprzedanych opłacać się będzie kasie wystawowej po 2% prowizyi. Adres biura Komitetu wystawy: Herrengasse Nr. 13.

Walka z gruźlicą bydła we Francyi. „Deutsche landwirtschaftliche Presse" donosi, że we Francyi wstawiono 400.000 franków w budżet na rok 1898, jako odszkodowanie dla gospodarzy, których bydło z powodu gruźlicy zabitem zostanie. Na przyszłość będzie przeznaczonem na ten cel 1,200.000 franków rocznie.

OZNAJMIENIA.

C. k. Namiestnictwo celem zapobieżenia dalszemu zawlekaniu zarazy postanowiło co następuje:

Stada bydła, owiec i świń wolno pędzić z miejscowości jednego powiatu tylko do miejscowości tego samego lub sąsiedniego powiatu; do innych zaś powiatów wolno stada bydła rogatego, owiec i świń przewozić tylko koleją żelazną.

Rozumie się jednak samo przez się, że zwierzęta racicowe przeznaczone do transportu kolejowego, mogą i nadal być pędzone do lub od najbliższej stacyi kolejowej, a to najkrótszą drogą dopędową z omijaniem miejscowości zapowietrzonych.

Ze względu na obecny stan zarazy pyskowo-racicowej w Galicyi, c. k. Namiestnictwo w Pradze zarządziło co następuje:

Przywóz do Czech odżuwaczy i świń, wzbroniony jest od października 1897 z następujących zarazą pyskowo-racicową nawiedzonych politycznych powiatów Galicyi, a mianowicie: Borszczów, Brody, Buczacz, Cieszanów, Czortków, Gorlice, Gródek, Jarosław, Jaworów, Kałusz, Kamionka, Kolbuszowa, Łańcut, Lisko, Mościska, Nisko, Podhajce, Przemyśl, Rawa Ruska, Rudki, Sanok, Skałat, Sokal, Tarnopol, Turka, Zaleszczyki i Żółkiew.

Świnie, które przy wyładowaniu okażą się zdrowemi, mają być przewiezione na wozach o zaprzęgach końskich wprost do rzeźni, względnie do stajen odnośnych rzeźników w miejscu przeznaczenia i wybite najpóźniej w ciągu 6 dni.

Ze względu na obecny stan zarazy pyskowo-racicowej w Niższej Austryi, c. k. Namiestnictwo zezwala odprowadzać z Niższej Austryi do Galicyi zwierzęta racicowe przy zachowaniu przepisów paszportowych.

Całe powiaty polityczne: Borszczowski, Cieszanowski, Jaworowski, Liski, Rudecki, Sokalski i Turczański, jako też okręgi sądowe: Bocheński, Dobromilski, Dukláński, Gorlicki, Grybowski, Jarosławski, Mosty Wielkie, Przemyski, Rozwadowski, Sieniawski, Sokołowski, Staromiejski, Szczerzecki, Tarnopolski i Uhnowski uznaje się za zapowietrzone i zamknięte dla wprowadzania i wyprowadzania żywych zwierząt racicowych (bydła rogatego, owiec, kóz i świń), bez różnicy wieku.

Ze względu na obecny stan zarazy pyskowo-racicowej w Galicyi c. k. Namiestnictwo w Pradze zarządziło co następuje:

Przywóz do Czech odżuwaczy i świń, wzbronionym jest od 3 listopada b. r. począwszy, z następujących zarazą pyskową i racicową nawiedzonych 33 politycznych powiatów Galicyi, a mianowicie: Borszczów, Brody, Brzeżany, Buczacz, Cieszanów, Czortków, Dobromil, Dolina, Drohobycz, Gorlice, Gródek, Grybów, Jarosław, Jasło, Jaworów, Kałusz, Kolbuszowa, Łańcut, Lisko, Lwów, Mościska, Nisko, Podhajce, Przemyśl, Rawa Ruska, Rudki, Sanok, Skałat, Sokal, Tarnopol, Turka, Zaleszczyki i Żółkiew.

Sprzedaż bydła przywiezionego do Holeszowic z wolnych od zarazy powiatów Galicyi, a następnie po stwierdzeniu zupełnie niepodejrzanego stanu zdrowia ustawionego w oddalonych i umyślnie na to przeznaczonych stajniach, może się odbywać tylko w poniedziałki na osobnej targowicy w celu natychmiastowej rzezi, w policyjnym rejonie Pragi, względnie odwiezienia koleją do miast wyżej wymienionych.

Z c. k. Namiestnictwa.

Ogłoszenia.

Ceny produktów w złr. za 100 kg.

	Kraków z dnia 26/11			Nowy Sącz z dnia 26/11			Jasło z dnia 12/11		Rzeszów z dnia 26/11		Lwów z dnia 19/11		Wiedeń z dnia 26/11		
	od	do	Waga hl.	od	do	przeciętnie	od	do	od	do	od	do	od	do	Waga hl.
Pszenica	11·—	11·70	—·—	11·50	11·75	—·—	10·25	10·50	10·50	11·50	11·25	11·50	11·85	13·35	72-80
Żyto	8·—	8·85	—·—	8·60	8·90	—·—	8·25	8·50	7·50	8·80	7·90	8·10	8·85	9·40	69-74
Jęczmień	6·60	7·90	—·—	6·80	7·50	—·—	6·25	6·50	6·50	7·50	6·—	8·50	5·25	7·15	—·—
Owies	7·40	7·90	—·—	6·90	7·30	—·—	6·50	7·—	7·—	7·80	6·80	7·10	6·60	7·40	—·—
Groch	—·—	—·—	—·—	6·50	10·50	—·—	—·—	—·—	8·—	—·—	7·—	9·50	—·—	—·—	—·—
Fasola	—·—	—·—	—·—	6·—	8·—	—·—	—·—	—·—	10·60	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Bobik	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	6·—	6·50	5·70	—·—	5·50	5·80	—·—	—·—	—·—
Wyka	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	4·75	5·25	—·—	—·—	—·—
Tatarka	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	10·50	— —	7·25	7·75	—·—	—·—	—·—
Proso	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	9·50	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Jagły	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Kukurudza	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	6·60	—·—	5·50	5·75	5·65	5·55	—·—
Rzepak	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	12·75	13·25	—·—	—·—	—·—
Chmiel	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	30·—	70·—	—·—	—·—	—·—
Konicz. nas. czerw.	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	35·—	42·—	—·—	—·—	—·—
Konicz. nas. biała	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Kon. nas. szwedzka	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Siano z łąk	1·80	2·60	—·—	2·80	3·—	—·—	2·—	2 20	2·40	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Siano z koniczyny	2·40	2·80	—·—	3·20	3·60	—·—	2·60	2·80	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Słoma	1·60	1·80	—·—	2·10	2 30	—·—	1·60	1·80	2·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Kartofle	2·60	2·80	hekt.	2·20	2·50	—·—	2·50	2·80	2·60	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Okowita hekt.	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Spirytus „	—·—	—·—	—·—	—·28	1·—	1 litr	—·—	—·—	—·—	—·—	16·—	16·25	18 90	—·—	—·—
Masło za 1 kg.	—·90	1·—	—·—	—·75	—·95	—·—	—·70	—·80	—·90	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—
Jaja za 1 kopę	1·50	2·10	—·—	1·20	1·30	—·—	1·90	2·—	1·60	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—	—·—

Odpowiedzialny redaktor i wydawca Alfons Lippoman. W drukarni Związkowej w Krakowie, pod zarządem A. Szyjewskiego